

JAN KLUSÁČEK ZE ZHOŘE

Jan Klusáček ze Zhoře a jeho sourozenci **Jiří, Kateřina a Kunka** žili na Moravě ve druhé polovině 15. století. Dokládá to několik nezávislých pramenů. Tento příspěvek je pokusem utřídit informace z těchto pramenů a zrekapitulovat některé události ze života těchto sourozenců.

Josef Pilnáček ve své knize Staromoravští rodové pod heslem **Klusáček ze Zhoře** uvádí¹, že se jedná o příjmení původem české rodiny, která přebývala i na Moravě a že jejich předkové, jmenovitě **Jan**, byli ve službách pánů z Pernštejna. Tuto skutečnost se však zatím nepodařilo prameny doložit. Chronologicky nejstarší informace o **Janovi** se váže k roku 1464. V tomto roce údajně zastavil třebičský opat Matyáš ves Zhoř za 20 kop grošů a 30 dukátů². Ani tuto zprávu z regionálního časopisu vycházejícího v letech 1920 až 1922 se však z jiných zdrojů nepodařilo prokázat.

Presvědčivé informace však bylo možné vytěžit z edice Knihy pňhonné a nálezové³. Předně se zde dovídáme o sporu mezi **Janem Klusáčkem ze Zhoře** a jeho nevlastní matkou **Kunkou z Olešničky** o vyplacení věna. K datu 21. dubna 1464, kdy zasedal zemský soud, byl do pňhonné knihy zapsán pňhon tohoto znění:

Kunka z Olešničky pohání Jana z Radiny vísky etc. jakož jest slíbil za puol třinácté kopy grošů dob. stříbrných za věnné právo za **Jana ze Zhoře** a toho mi plátce býti nechce. Zná-li etc., chci na tom dosti míti, což mi páni za právo najdu. Poručníkem činím mocného Gedeona z Moravce⁴.

Nález soudu byl do knih zapsán až za téměř dva roky k 26. únoru 1466. Zde se také poprvé setkáváme s příjmením **Klusáček**. Nález zněl:

Mezi **Kunků z Olešničky** a **Janem Klusáčkem ze Zhoře** zástupci Jana z Radiměvsi, kníže milost a páni nalezli: poněvadž se Kunka podvolila drobné peníze přijíti a Jan z Radiměvsi za drobné peníze ji slíbil, že ji drobnými berné mince penězi **Jan Klusáček** odbýti muož a má a to do posudku⁵.

Teprve z posledního zápisu o vyplacení sporné částky se dovídáme podstatnou skutečnost a to, že **Kunka z Olešničky** byla nevlastní matkou Jana. V knize je zapsáno k datu 25. 4. 1466:

Jan Klusáček Kuncu, macoše své, vyplnil XI. kop grošů peněz obecních podle nálezů panského⁶.

Spor tedy po dvou letech skončil jakýmsi kompromisem. Místo 12,5 kopy grošů zaplatil **Jan** pouze 11 kop grošů věna⁷. Celkem spolehlivě můžeme předpokládat, že **Janův** otec, zatím neznámého jména zemřel v roce 1463. Je také jisté, že byl nejméně dvakrát ženatý a měl dva syny, **Jana** a **Jiřika** patrně z prvního manželství a dvě dcery z manželství druhého. Obě sestry byly podstatně mladší než bratři, **Kateřina** byla provdána někdy kolem roku 1481 a snad nejmladší **Kunka** ještě v roce 1492 provdána nebyla. U **Kunky** je navíc shodné jméno se jménem matky. Naopak **Jan** i **Jiří** byli již v roce 1466 zletilí, protože mohli samostatně nakládat se svým majetkem. Zdá se, že ve stejném čase kdy soud rozhodl o tom, že **Jan** vyplatí své nevlastní matce její věno, se oba bratři dohodli o vypořádání zděděného majetku. Svědčí o tom zápis v Moravských zemských deskách, ještě latinsky vedených (Liber domini Johannis de Pernstein), ke dni 26. 2. 1466⁸:

Georgius de Zhorze Johanni de Zhorze
fratri suo a et eius heridibus
sua propria heriditaria bona
in villa Zhorz
Municipionem cum Curia
ibidem in Zhorz
cum hominibus qui ad dictam
Municipionem pertinent
et villam Nadiegiow
cum hominibus
censuantibus et noncensuantibus
piscinis, agris cultis et incultis
aquis, Riuis, pratis, pascuis, montibus,
siluis, Nemoribus, Rubetis
et omnibus pertinencijs
pleno Jure et dominio
metis et granicijs
prout ab antiquo
insuis metis consistunt
nihil sibi
Juris, dominijs et proprietatis
et heridibus suis reseruando
intabulat in veram hereditatem.

Jiří ze Zhoře Janovi ze Zhoře
bratrovi svému a jeho dědicům
svůj vlastní zděděný majetek
ve vsi Zhoř
tvrz se dvorem
tamtéž ve Zhoři
s lidmi kteří k řečené
tvrzi náleží
a ves Nadějov
s lidmi
platnými i neplatnými
s rybníky, s poli obdělanými i neobdělanými
vodami, potoky, loukami, pastvinami, vrchy,
lesy, porosty, křovinami
a vším příslušenstvím
plné právo a panství
v mezích a hranicích
jak ode dávna
ve svých mezích přísluší
nic sobě
právo, panství a vlastnictví
a dědicům svým nenechávaje
v desky vkládá k pravému dědictví.

Tímto vkladem do zemských desek byl právně potvrzen převod vlastnictví statku Zhoř - Nadějov na jednoho z bratrů. **Jiří** se nadále nazýval podle Zhoře, ale na vlastnictví se nepodílel.

Dne kdy uhradil **Jan Klusáček** dlužné věno své nevlastní matce, tedy 25. dubna 1466 byl do půhonné knihy zapsán ještě jeden půhon, který se ho týkal:

Kněz Matěj, opat kláštera Třebíčského se svým konventem, pohání **Jana Klusáčka ze Zhoře** etc. z L hřiven grošů dob. stříbrných etc., že nám drží ves naši klášterskú Nadějov s jejím příslušenstvím a my jsme jej napomínali, aby nám právo nebo-li zápis, kterýž má na to od kláštera, našeho okázal, toho učiniti nechtěl. Zná-li etc. chcem na panském nálezu dosti míti⁹.

V zemských deskách před zápisem k roku 1466 žádnou zmínku o Zhoři nenacházíme. Řadu let se ostatně do desek nezapisovalo. Je tedy celkem logické, že se snaží klášter v Třebíči napadnout oprávněnost vlastnictví vzápětí poté, co bylo toto vlastnictví do desek vloženo. V publikovaných knihách půhonných však již nález chybí, takže se o rozhodnutí soudu můžeme pouze dohadovat. Protože však, jak dále uvidíme, později **Jan Zhoř** s Nadějovem opět prodával, lze předpokládat, že panský nález zněl v jeho prospěch a nebo mu pomohlo, že klášter fakticky, jak dále uvidíme, brzo poté zanikl.

Ves Zhoř se nachází na pomezí Čech a Moravy, na území dnešního jihlavského okresu. Dříve tvořila severní hranice katastru Zhoře hranice mezi Moravou a Čechami. Sousední katastr obce Dobrouč již patřil k bývalému polenskému velkostatku a panství. Ves Zhoř s tvrzí patřila původně k majetku třebíčského kláštera, patrně měřínskému probošství, který ji předával do užívání tzv. klášterní manům. V roce 1427 vlastnil Zhoř jakýsi Vaněk Hussie (Huše, Huse) a podle jeho jména byla také zvána Zhoř Zhousetina. Tento Vaněk současně vlastnil i ves Nadějov. Je pravděpodobné, že ves Zhoř byla po určité době rozdělena, přičemž jedna část s tvrzí a dvorem a se 4 poddanými patřila přímo drobné šlechtě a druhá část pak třebíčskému klášteru. Tím by také bylo možné

vysvětlit, že v roce 1464 dostává **Jan Klusáček** Zhoř do zástavy (tedy její část) a v roce 1466 pak dostává do dědičného držení Zhoř s Nadějovem. Třebíčský klášter byl v roce 1468 dobyt uherským králem Matyášem a opat Matěj byl z kláštera vyhnán. Měřínské probošství zaniklo a v roce 1481 držel jeho zboží Jan z Lomnice a Meziříčí. Třebíč zastavil v roce 1490 král Vladislav za 15 500 uherských zlatých Vilémovi z Pernštejna a tím ztratil klášter definitivně své majetkové zázemí.

Nadějov leží jižně od Zhoře, 11 km severovýchodně od Jihlavy. Také tato ves patřila původně měřínskému probošství. Poprvé se připomíná v roce 1298. V roce 1481 převedl **Jan Klusáček** Zhoř s Nadějovem na Jana z Vranova. V roce 1553 získal obě vsi Václav Chroustenský z Malovar, hejtman polenského panství, který je přičlenil ke statku v Rudolci (12 km jihozápadně od Žďáru nad Sázavou). Majetek Chroustenských byl v roce 1620 konfiskován a prodán Rombaldu Collatovi, později prezidentu dvorské válečné rady. Spojením s Brtnickým panstvím a statkem Černá vznikl velkostatek, který patřil Collatům až do roku 1945, kdy jim byl zkonfiskován. Administrativní sídlo panství bylo v Černé.

Dva roky po získání Zhoře se **Jan Klusáček** aktivně zapojil do dějů války česko-uherské, mezi Jiřím z Poděbrad a králem Matyášem. Tato válka se odehrávala na sklonku vlády krále Jiřího, panovníka, který se významně zapsal do dějin českého státu. Od roku 1439 bylo v českém království bezvládné. V politickém životě měly důležitou roli tzv. landfrýdy, které organizovala šlechta v jednotlivých částech země. Východočeský landfrýd byl od roku 1444 veden Jiřím z Poděbrad. Roku 1452 byl Jiří zvolen zemským správcem a roku 1457 českým králem. Roku 1466 však vyvrcholil jeho konflikt s papežem, který proti králi Jiřímu vyhlásil křížovou výpravu. Pod vedením Zdeňka ze Šternberka se ustavila Jednota zelenohorská, ve které se sdružili domácí odpůrci krále.

Na jaře roku 1468 zahájil boj proti Jiřímu z Poděbrad uherský král Matyáš. Kníže Viktorín, syn Jiřího z Poděbrad, byl uherským vojskem počátkem května obležen v třebíčském klášteře. Vlastní město Třebíč bylo Matyášem dobyto a vypáleno 19. 5. 1468. Král Jiří vyslal na pomoc Viktorínovi druhého syna Jindřicha a v Polné budoval další vojsko pod vedením Jana (Jeníka) ml. z Mečkova a pana Hrabáně. Toto vojsko o síle 4 řádů vozů s jízdou a pěchotou pak táhlo k Třebíči na pomoc Jindřichovi, který čekal na příchod posil do 31. května 1468.

Ve „Starých letopisech českých“ je následující situace popisována takto¹⁰:

Pak přitáhli k jednomu potoku¹¹, za kterým bylo ležení vojska uherského krále, na které táhli a které chtěli porazit. Zastavili se s vozy u tohoto potoka a čekali na nepřítel, ale nezdálo se jim to výhodné a tak se dohodli, že otevrou brány a přepraví se přes ten potok, a začali se přes něj přepravovat. Tehdy nepřítel vytáhl, aby na ně udeřil, ale oni se za potokem uzavřeli ve vozové hradbě a připravili se k obraně. Někteří páni mezi vozy už sesedali s koní, protože mysleli, že budou na vozy útočit. Ale nepřátelé kolem nich chvíli objížděli a pak odtáhli stranou k jednomu březovému lesíku. Tu pan Jeník (Jan z Mečkova) žádal hejtmány a pány, aby mu poskytli pomoc, že na to sám nestačí, kdyby se mu někde ztratili ti, kteří jeli před vozovým šikem. Dále požádal o pana **Jana Klusáčka ze Zhoře**, aby mu byl dán k ruce. A teprve pak se pan Jeník pohnul s vozy, protože při zastávce se natlačily těsně k sobě. Tu na ně znovu vyrazilo vojsko uherského krále a oni zase uzavřeli své vozové hradby, připravili děla a hákovnice na krajních vozech a začali střílet a tak je odrazili. Pak táhli k tomu kopci¹², z kterého předtím stříleli na vojsko knížete Jindřicha".

Jan Klusáček se tedy zúčastnil bojů na straně Jiřího z Poděbrad, jeho konkrétní úkol však příliš jasný není. Ze dne 5. na 6. června se kníže Viktorín probil z kláštera a celé vojsko se vrátilo bez ztrát k Polné. Epizoda z bojů té doby skončila pro Jiřího příznivě. Válka se však táhla i další léta a krále Jiřího potkala řada neúspěchů. Král Matyáš se nechal 3. května 1470 v Olomouci zvolit za českého krále a fakticky pak vládl na Moravě.

Obrat k lepšímu nastal až v roce 1471, ale 22. března tohoto roku král Jiří z Poděbrad zemřel.

V této době se setkáváme s **Janem Klusáčkem** ve službách bohatého a vlivného rodu Kostků z Postupic. Rodu, který byl významnou oporou krále Jiřího. Vilém Kostka byl roku 1432 jmenován po Jeníkovi st. z Mečkova hejtmanem litomyšlského panství a stal se tak posledním z husitských hejtmanů na statcích zaniklého litomyšlského biskupství. Vilém Kostka z Postupic si podržel Litomyšl i po bitvě u Lipan v roce 1434 a král Zikmund jí ponechal jeho rodu zápisem z roku 1436 a za 4 tisíce kop grošů. Vilém však v tomtéž roce zemřel a v držení Litomyšle se postupně střídali jeho synové Bohuš, Zdeněk, Albrecht a Jan. Nejstarší syn Bohuš, který se v roce 1448 zúčastnil s Jiřím z Poděbrad dobytí Prahy zemřel v roce 1449. Zdeněk Kostka z Postupic, v letech 1458 až 1468 nejvyšší mincmistr království a v roce 1467 nejvyšší purkrabí, rádce a přítel krále Jiřího předal správu panství bratrovi Albrechtovi v roce 1464. Sám pak zemřel o čtyři roky později, 1. října 1468 při obléhání hradu Zvol mezi Zábřehem a Mohelnici ve službách krále Jiřího v boji s uherským Matyášem v jedné z dalších epizod již zmíněné války.

Po jeho smrti předal Albrecht panství nejmladšímu bratrovi Janovi. To byla důležitá událost, která ovlivnila další život Jana Klusáčka. August Sedláček k tomu píše¹³.

Pan Jan byl v příčině náboženství bratřím českým velmi přízniv a tudíž je také na panství svém podporoval. K řízení panství nařídil jako vrchního hejtmana **Jana Klusáčka ze Zhoře**.

Jan Klusáček se tedy koncem roku 1468 nebo v roce následujícím stal vrchním hejtmanem rozsáhlého panství, které se stalo důležitým centrem náboženské obce jednoty bratrské. Vrchní hejtman byl vedoucím výkonným úředníkem majitele panství. Panství bylo v té době nejen hospodářskou jednotkou, ale prakticky základní správní, politickou a soudní jednotkou územní správy českého království. Z toho lze vyvodit jaké byly povinnosti vrchního hejtmana panství a jaké bylo jeho postavení v té době. **Jan Klusáček** působil v této funkci téměř 17 let, nejspíše do roku 1486, kdy Jan Kostka zemřel a kdy jeho synové Bohuše a Jan ustanovili do funkce vrchního hejtmana Hynka z Újezda.

Prameny je potvrzeno, že **Jan Klusáček** vykonával funkci vrchního hejtmana zcela jistě v roce 1476. Listem¹⁴ datovaným 14. června 1476 potvrzuje Jan Kostka z Postupic, hejtman kraje chrudimského, prodej půl osma prutů polí jakémusi Jiříkovi Havránkovi pod roční úrok 40 grošů. Na závěr je psáno:

Na potvrzení a na budoucí časy zdržení já napřed psaný Jan pečet' mů vlastní přirozenů k tomu listu přivézti sem kázal. A pro lepší jistotu prosil jsem statečného rytíře pana Zdislava z Mečkova a Uherště a slovných panoší **Jana Klusáčka ze Zhoře**, ty časy hejtmana na Litomyšli a Vaňka ze Zámrsku, by podle mne na svědomí pečeti své přivézti dali k tomuto listu. Jenž jest dán a psán na Litomyšli léta od nar. syna božího 1476, ten pátek po sv. Trojici.

Z výše uvedeného listu se dovídáme nejen pracovní zařazení, jak bychom dnes řekli, ale i jeho titul, který zněl "slovné panoše". Panoše byl v té době užívaný titul osobně svobodného obyvatele českého království, který byl obdarován erbem. Titul panoše náležel i synům a vnukům prvního nositele erbu. Patřili tudíž uživatelé tohoto titulu mezi nižší šlechtu, avšak teprve pravnuci prvního nositele erbu mohli žádat o přijetí do stavu rytířského. Ještě v roce 1549 v Zřízení zemském, čl. 123 se píše¹⁵:

Co se erbů dávání dotýče, ty J.M. Královská dávatí může komuž ráčí.... A nemá žádnému takovému psáno býti nežli „slovnému panoši“ až do jeho smrti. A též měl-li by které dítě, těm dětem do třetího kolena nemá psáno býti „urozenému vладыce než „slovnému panoši“.

Titul panoše později zanikl. Naopak zeman byl nižší „šlechtic“, vlastník svobodného deskového statku, ale bez erbů a predikátu. Osobně svobodní sedláci se nazývali dědiníci nebo nápravníci, později svobodníci.

Jan Klusáček tedy patřil mezi osobně svobodné obyvatele království a byl držitelem svobodného „deskového“ statku. Protože však nebyl přijat do stavu rytířského, nemohl se účastnit zasedání zemského sněmu. Je pravděpodobné, že prvním z rodu, který obdržel erb a tím i titul panoše byl Janův otec. Uvážíme-li veškeré historické souvislosti, obdržel nejspíše tento erb od krále Jiřího z Poděbrad.

Podle A. Sedláčka¹⁶ "**klusáčkové ze Zhoře** měli na štítě hák (jako bývá ke kleštěm větví), za klenot křídlo (orlí roztažené) a na něm týž hák". Znak je doložen údajně již v roce 1460 u Jana. Podle J. Pilnáčka je znak doložen na pečeti **Jana Klusáčka ze Zhoře** a na Sebranicích z 9.11.1483 (původní listiny v Archivu vídeňských Lichtensteinů).

Dne 11. března 1481 zasedal v Brně zemský sněm. V zemských deskách vedených nejvyšším komorníkem cúdy brněnské Vilémem z Pernštejna (15 kniha), jako čtvrtý¹⁷ v pořadí po zápisu o zasedání sněmu je zapsán tento vklad:

Jan Klusáček ze Zhoře vkládá
Janovi z Vranova a erbům jeho
tvrz svů vlastní se dvorem ve Zhoři
s rybníky, s lukami, s potoky,
se čtyřmi člověky platnými,
s poplužím, s rolí oranů i neoranů
s platy, s požitky, s robotami,
s pastvami, s pastvištěm, s horami, s lesy
i s jiným se vším příslušenstvím,
což k tej tvrzi od staradávna náleží
i s Nizovem, jakož jsem sám držal a požíval,
s mezemi, s hranicemi a
ves Nadějov s rybníkem i se všemi požitky,
což k tej tvrzi a k tej vsi od staradávna přísluší.

I když zápis do zemských desek se ne vždy časově shodoval s vlastním převodem statku, je zřejmé, že **Jan Klusáček** nejpozději v tomto roce svůj statek prodal. Neznáme částku ani důvod prodeje. V roce 1481 je však stále vrchním hejtmanem na Litomyšli a je i možné, že relativní vzdálenost Litomyšle v Čechách a Zhoře na Moravě byla důvodem převodu.

Patrně již v roce 1483 se **Jan Klusáček** objevuje v Sebranicích nebo také Čabranicích (viz výše o jeho znaku) a v souvislosti s tím je ve styku s Albrechtem z Boskovic. Sebranice se tak objevují jako přídomek v jeho jméně. J. Pilnáček uvádí, že se tak psali rovněž jeho potomci (Sebranští nebo Čabranští), to se však nikde nepodařilo potvrdit.

Sebranice se nacházejí 4 km východně od Kunštátu, na území dnešního okresu Blansko. Od roku 1348 náležely pánům z Boskovic. Ve vsi byla tvrz. V druhé polovině 15. a v první polovině 16. století drželi údajně Sebranice někteří příslušníci drobné šlechty. V zemských deskách však žádné převody pro toto období zaznamenány nejsou. K roku 1481 se po nich jmenuje jakýsi Vilém ze Zvieřetic a Sebranic a až v roce 1549 Ladislav Velen z Boskovic, dědic po Kryštofovi z Boskovic... " své vlastní zboží, tvrz Cebranice s dvorem, ves Cebranice s kostelem podacím ..." vložil do desek Kryštofovi a Janovi bratřím hrabatům z Hardeka.

Snad tedy **Jan Klusáček** na Sebranicích seděl, ale nejspíše jako nájemce nebo správce. V knihách půhonných nacházíme dva zápisy, které určitou vazbu Klusáčka k těmto Sebranicím prokazují a dokazují, že se nejedná o ves stejného jména, která se nachází rovněž Čechách, jižně od Litomyšle. Ke dni 9. září 1487 je zapsán tento nález:

Mezi Janem Puczhartem z Oděrad a **Janem Klusáčkem ze Zhoře** páni našli: poněvadž rybník oddán není, že Puczhart k svému, což v rybníce, jest spravedliv a Klusáček hled k správčím svým o očištění prodaje svého¹⁸.

Půhon v tomto případě chybí, spor o rybník Klusáček prohrál. Ke stejné věci se váže i půhon další, který byl zapsán k 14.6. 1490 (tedy o 3 roky později). Z něj vyplývá i podřízenost Jana Klusáčka Albrechtovi z Boskovic, ale na druhé straně jeho určitá volnost, kdy se sám mohl soudit o dědictví Albrechta. Tento půhon zní:

Albrecht z Boskovic pohání **Jana Klusáčka ze Zhoře** etc. z 70 zl. uh. d. etc., že jest se súdil bez mej vuole o rybník na Slatinách u Čebranic dědictví mé s Janem Puczhartem a to mi jest prosúdil a maje mne zástupci svému k tomu jest mne nepřivolal, ježto já na to dobré svědomí měl, že tu Puczhart nic svého neměl a skrze to mne k škodě připravil, že jsem Puczhartovi za to 70 zl. smlúvú dáti musil jsa zástupce jeho. Zná-li etc. poručníkem činím mocného pana Laclava, bratra svého z Boskovic¹⁹.

Albrecht z Boskovic byl synem Václava z Boskovic. Měl tři sourozence. Sám zemřel v roce 1499. Žil na Letovicích.

Knihy půhonné nás informují i o smrti **Jana Klusáčka**. Stalo se tak patrně nejpozději v prvním pololetí roku 1492. Zápis o tom zní:

Leta etc. 92 fer. II. visitacionis Marie (3.7.1492) tito listové sirotkóv **Jana Klusáčkových** jsú Drnovskému vydáni na Tovačově:
Item list správní od pana Albrechta z Boskovic na Čebranice a jiné vsi.
Item list druhý vyvazený **Jana Klusáčkův** na 300 kop grošů peněz drobných dobrých stříbrných a prořezaný paní **Johance z Frymburku**, manželce jeho, svědčící.
Item třetí list na papíře pana Januov z Postupic na Litomyšli, což se nezachování manželky jeho dotýče²⁰.

Tento zápis nám poskytuje vedle faktu, že **Jan Klusáček** zemřel některé další informace. Především se dovídáme, že byl ženatý, jeho manželka **Johanka z Frymburka** však zemřela patrně dříve než Jan jak dosvědčuje třetí list Jana Kostky z Postupic o jejím „nezachování“, tedy úmrtí. Druhý „vyvazený a prořezaný“ list byl dlužní úpis, který potvrzoval, že **Jan Klusáček** dlužil své manželce 300 kop grošů. V roce 1492 však byl dluh již uhrazen, svědčí o tom právě ta skutečnost, že to byl list vyvazený a prořezaný, tj. že měl odřezánu pečeť, která byla vyvazena, což znamená vrácena dlužníkovi při zaplacení dluhu. Poslední list opět potvrzuje vazbu **Jana Klusáčka** na Albrechta z Boskovic. Správní list mohl potvrzovat vlastnictví statku, v tomto případě Sebranic, na jehož základě byl převod vlastnictví vkládán do zemských desek. To se však nestalo, z jakých důvodů však není jasné. Blíže neoznačená osoba „Drnovský“ byl patrně Bedřich z Drnovic a z Rájce. Tento Bedřich z Drnovic byl prokazatelně poručníkem dětí Janova bratra Jiřího (viz dále) a zdá se, že byl rovněž poručníkem dětí **Jana Klusáčka**. Zmíněné listy byly vydány na Tovačově. To proto, že Tovačov byl sídlem Ctibora Tovačovského z Cimburka, tehdejšího moravského hejtmána a nejmocnějšího muže v zemi, jehož povinností bylo také, chránit práva šlechtických sirotek. (Ctibor Tovačovský zde zemřel 26. 6. 1494).

Potomci **Jana Klusáčka**, nevíme zda se jednalo o syny nebo dcery, ani kolik jich bylo, byli v době úmrtí otce nezletilí a proto museli mít ustanoveného poručníka. V souvislosti s tím můžeme odhadnout některá data, jejich meze, v životě Jana.

Zletilost se ještě v té době prokazovala ohledáním. Synové jí dosahovali v 17 až 20 letech, dívky v 15 letech. Znamená to, že v době úmrtí, Jana jeho dětem ještě tolik nebylo a narodili se tudíž někdy kolem roku 1480.

Otec **Jana Klusáčka** zemřel asi v roce 1463 a jeho synové **Jan** i **Jiří** byli již zletilí, protože mohli nakládat se svým majetkem. Bylo jim tedy zhruba nejméně 20 let, můžeme však rovněž předpokládat, že jim nebylo více než 30-35 let. Jan se tedy narodil nejdříve v roce 1430 a nejpozději v roce 1445. Zemřel-li v roce 1492, bylo mu v prvním případě 62 let a v druhém případě 47 let. I když není vyloučeno, že by měl ve věku 62 let nezletilé potomky, zdá se jako pravděpodobnější varianta druhá. V tomto případě by se děti narodily ve věku 35 let. Svou úřední funkci v Litomyšli nastoupil v rozmezí, let věku 23 až 38 let a ukončil ve věku 40 až 55 let.

Můžeme uvažovat ještě dále. Otec **Jana** a **Jiřího** se narodil nejpozději v roce 1423. Vzhledem k tomu, že byl nejméně 2 x ženatý, patrně dříve, ne však před rokem 1405.

Jan Klusáček měl tři sourozence. Dovídáme se o nich zcela průkazně z „Knih pŕuhonných“. Pŕuhon z 14. 5. 1481 nás informuje o Kateřině²¹:

Jiřík ze Zhoře pohání pana Markvarta z Lomnice etc. z padesáti hřiven grošů širokých dobrých stříbrných etc., že jest sestru mů vlastní **Kateřinu** vdávat bez mého vědomi a když jí vdával, na smlouvách sám k své ruce rukojmí přijal vedle obyčeje zemského a jsa sám její ruka věrná, toho přijímání rukojemství věna jejího až do sy(sic) chvíle ji nedokonal, a což sem s ním o tom mluvil k tomu se neměl, neb ona na své věno jistoty nemá. Zná-li etc chci na panském nálezu dosti míti. Šk. etc. poručníkem činím **Jana Klusáčka ze Zhoře**, bratra svého.

Nato 16. října 1481 soud vynesl tento nález:

Mezi **Jiříkem ze Zhoře** a panem Markvartem z Lomnice páni našli: poněvadž pan Markvart rukojmí k své ruce přijímal a ty rukojmí k **Jiříkově** ruce zavazoval bratra její, že mají pan Markvart i **Jiřík** společně, poněvadž rukojmí pomželi, jistce upomínati, aby list udělán byl²².

Z těchto zápisů jednoznačně vyplývá příbuzenství **Jana Klusáčka s Kateřinou i Jiříkem ze Zhoře**. Nedovídáme se však proč Markvart vdával jejich sestru, v jakém vztahu k nim byl ani jak se jmenoval manžel Kateřiny, který ji nepojistil věno.

O druhé sestře se dovídáme z pŕuhonu, který byl zapsán k 19. 5. 1492. Tento pŕuhon rovněž dokládá, že **Jiřík ze Zhoře** před tímto datem zemřel a že poručníkem jeho dětí byl Bedřich z Drnovic a Rájce.

Kunka ze Zhoře pohání Bedřicha z Drnovic a Rájce etc. z puol druhého sta hřiven grošů stříbrných etc., že jsa poručníkem sirotkův nebožčíka **Jiříka ze Zhoře**, bratra mého nedílného, jehož statek drží a já odtud oddělena nejsem. Zná-li etc., poručníkem činím Jakuba z Šarova²³.

Nález k tomuto pŕuhonu chybí. Nedovídáme se rovněž o jaký statek se jednalo. Tento statek však z nějakého důvodu přešel do držení zmíněného Bedřicha z Drnovic a Rájce.

Již několikrát zmiňovaný **Jiří** nebo častěji **Jiřík ze Zhoře** byl bratrem **Jana**, sám však nikdy nemá u svého jména příjmení **Klusáček**. Poté co v roce 1466 převedl na svého bratra **Jana Zhoř** s Nadějovem o něm dlouho není v pramenech zmínka. Nevíme kde žil ani čím se živil. Teprve v roce 1480 se v zemských deskách (brněnských) objevuje zápis, který potvrzuje, že Jiřík koupil ves Kotvrdovice (Gotvrdovice), Senetářov a 3 další pusté vsi. Tento zápis zní²⁴:

Klára z Pohořilky **Jiříkovi ze Zhoře** a erbóm jeho ves Gotvrdovice s tvrzí, s dvorem, s rybníkem, s lesy, s háji, s horami, s lukami, s pastvami, s pastvištěm, s vodami tekúcími i netekúcími, s mezemi i s hranicemi i se vším panstvím i příslušenstvím, ves Senechtárov se vším příslušenstvím ves pustú Bukovany se vším jejím příslušenstvím ves pustú Dvorce s jejím příslušenstvím puol vsi Podomie pustej s jejím příslušenstvím i se vším plným právem a panstvím, jakož to zboží od staradávna v svých mezích a hranicích záleží, nic sobě ani Janovi sirotku z Lodějnic synu svému ani budoucím našim nepozastavujíc to všecko vkládám Jiříkovi ze Zhoře a jeho erbóm ku pravému dědictví a všecka práva věnná i dědičná i právem ustaná i kúpená naň a erby jeho přenáším podle nálezu a prodeje, kterýž jest učiněn jemu, **Jiříkovi**, s radú pana hejtmana a pánův zemských.

O Jiříkovi ze Zhoře a Kotvrdovic se dále dovídáme ze zemských desek a knih půhonných a to v souvislosti se sporem, který měl s Matějem ze Želetavy o tři pozemky u Kotvrdovic. Tyto pozemky koupil Matěj ze Želetavy včetně městečka Jedovnice v roce 1480 od Hynka z Valdštejna na Židlochovicích. Proti tomu vložil do zemských desek Jiřík ze Zhoře odpor. V roce 1481 pak, jak je zřejmé z knih půhonných, Jiřík Matěje několikrát o stejnou věc poháněl a několikrát neuspěl. Poslední nález z 29. října 1481 stanoví, že budou na místo vysláni úředníci soudu a teprve potom budou páni soudit. Jak však spor nakonec dopadl se již z knih půhonných nedovídáme. K roku 1481 je zaznamenán ještě jeden půhon, ve kterém je zmínka o Jiříkovi ze Zhoře.

Jiřík z Vranova pohání Protivce staršího ze Zástřizl etc. ze sta zlatých dobrých uherských etc., že mi jest rukojmí za nebožtíka Václava Šerkovce a plniti mi nechce. Zná-li etc. chci listem pokázati. Škody opovídám, poručníkem činím Jana z Vranova, bratra svého. Týž Jiřík z Vranova pohání týmž půhonem k témuž právu o tuž věc Jakuba z Šárova, **Jiříka ze Zhoře** a z Kotvrdovic, Bedřicha z Drnovic a z Rájce²⁵.

Nález k této věci chybí. Zajímavá jsou však jména zúčastněných. Jiřík z Vranova byl bratrem Jana z Vranova, kterému Jan Klusáček postoupil Zhoř. S Jiříkem poháněný Bedřich z Drnovic a z Rájce vystupuje o deset let později jako poručník jeho sirotků. Jakub z Šárova je jmenován **Kunkou ze Zhoře** poručníkem v jejím sporu s Bedřichem z Drnovic. Jaké byly vztahy a vazby mezi těmito současníky se můžeme jen domýšlet, ale patrně to byli přátelé či příbuzní.

K 16. říjnu 1486 pak se dovídáme z nálezu o dalším sporu a to mezi Protivcem ze Zástřizl a **Janem Klusáčkem a Jiříkem ze Zhoře**. Podstata sporu není jasná, nicméně ukazuje úzké kontakty obou bratrů. V květnu 1482 pohání Eliška z Olešničky jakéhosi Jana Děvečku z Herštajna o vyrovnání dlužné částky za jakéhosi Šerkovce a to o 42 zl. d. uh. úroků a ve stejné věci pohání Bedřicha z Drnovic. **Jiřík ze Zhoře** je zde jmenován jako tzv. poručník. Opět se tedy setkáváme z Bedřichem z Drnovic a naskýtá se i otázka, v jakém vztahu byla Eliška z Olešničky k nevlastní matce **Jana Klusáčka a Jiříka ze Zhoře Kunce z Olešničky**, o které jsme se zmínili výše.

Dne 17. března 1490 se konal v Brně zemský sněm. K tomuto datu byl také do desek vložen zápis, kterým přešlo vlastnictví Kotvrdovic včetně ostatních vsí na Jana Heralta z Kunštátu a z Plumova. Tím by zůstal **Jiřík ze Zhoře** bez statku. Tomu však odporuje již zmíněný zápis **Kunky ze Zhoře**, z kterého vyplývá, že sirotci po **Jiříkovi** jakýsi statek vlastnili.

V listu²⁶ Albrechta z Boskovic, datovaného ve středu na den sv. Tiburci roku 1490 (tj. 14. dubna 1490), kterým prodává odúmrt' městu Letovicím je opět zmínka o **Jiříkovi ze Zhoře**. Na závěr listu se píše:

...a pro lepší jistotu připrosil jsem urozených pánův: pana Dobeše, pana Oldřicha, pana Beneše, pana Ladislava strýcí a bratří mých milých z Bozkovic a z Černé Hory a slovných panoší **Jiříka ze Zhoře a na Cebranicích** a Jindřicha z Býšovce a ze Křetína, že jsou také své pečeti vedle mé na svědomí přivěsiti dali k tomu erbů...

Zde²⁷ se **Jiřík** jmenuje po Sebranicích. Na Sebranicích však zcela prokazatelně seděl Jan Klusáček, který navíc měl prokazatelné styky s výše uvedeným Albrechtem z Boskovic. *Původní představa o chybném zápise se ukázala jako nesprávná.*

Dne 13. července 1484 jednal v Olomouci zemský soud²⁸. Z těsně následujícího období se zachovaly dvě listiny, kterými se **Jan Klusáček ze Zhoře a Jiřík ze Zhoře** přiznávají či přihlašují k landfrýdu uzavřeném moravskými stavy i králem Matyášem. Pro náš příběh je však rozhodující jak jsou v listinách označeni. Oba připojují ke svému jménu ze Zhoře i přídomek a **na Čebranicích** (nebo též Cebranicích, dnes výše zmíněných Sebranicích u Kunštátu). **Jan** vystavuje a podepisuje tuto listinu dne 18. července 1484 sám a **Jiřík** dne 21. července 1484 společně s Bedřichem z Drnovic a Rájce.

Tato datace komplikuje poněkud naše poznání, protože jak již víme, **Jiřík z Zhoře** nejpozději od roku 1480 držel statek Kotvrdovice a po něm se také psal. Zápis o jeho prodeji je až z roku 1490, ovšem roku 1484 se již podpisuje **Jiřík ze Zhoře na Čebranicích**, a nikoliv po Kotvrdovicích. Jsou tudíž dvě možnosti. První – **Jiřík ze Zhoře** a na Kotvrdovicích je jiná osoba než **Jiřík**, bratr **Jana Klusáčka**. Pravděpodobnější se zdá však možnost druhá.

Ta spočívá v rozdílu mezi datací vkladu do desk zemských a reálným převodem statku. Zápis o převodu Kotvrdovic na **Jiříka ze Zhoře** je uveden v knize Viléma z Pernštejna, která byla vedena za jeho úřadování v letech 1480 až 1482. První zápis je datován v pátek 28. července 1480, kdy se konal v Brně sněm. Vklad ve prospěch **Jiříka** je pak uveden jako 54. zápis. Jednotlivé zápisy nejsou většinou datovány, nicméně je možné, že faktický převod statku nastal dříve, tak jako např. prokazuje zápis pod číslem 16, který je v textu datován dnem 11. února 1478. Patrně to bylo po roce 1475. Paní Klára z Pohořílky, vdova po Smilkovi z Loděnice se dotazovala²⁹ hejtmana a pánů, zda může prodat kupiteli Jiříkovi zadlužený statek Kotvrdovice a dostala k tomu svolení.

V letech 1483 až 1489 se do desk nezapisovalo, další kvatern, kniha Vratislava z Pernštejna, je veden až od 17. března 1490. Zápis, kterým **Jiřík ze Zhoře** postupuje Kotvrdovice Janovi Heraltovi z Kunštátu a Plumova, je uveden jako 31. v řadě. Jestliže ovšem prokazatelně již v létě roku 1484 **Jiřík** jmenuje po **Čebranicích**, musel **Kotvrdovice** převést před tímto datem a vklad do desk byl proveden dodatečně. Potvrzuje to i jiný zápis, uvedený jako 30. v řadě, ve kterém je zapsáno rozhodnutí král Matyáše o litavském statku, které obsahuje jeho list datovaný v Heinburce³⁰ již dne 26. října 1482.

Zdá se tedy s velkou pravděpodobností, že **Jiřík ze Zhoře** se stal vlastníkem Kotvrdovic před rokem 1480 a někdy mezi listopadem roku 1482³¹ a nejpozději červnem roku 1484 jej prodal. Jan Klusáček prodal Zhoř v roce 1481 a stihl tak zápis vkladu do otevřených knih. **Jiřík** prodej svého statku do desk vložil až při jejich znovuotevření v roce 1490. Oba měli nějaký právní důvod k užívání Čebranic (Sebranic), ale jejich smrt, asi v roce 1492, zřejmě zabránila vložení vlastnictví do desk zemských. Bedřich z Drnovic a Rájce jako poručník dětí asi obou bratrů držel Čebrance po jejich smrti, ale další kroky nejsou zatím v pramenech dohledatelné.

Jiřík ze Zhoře zemřel nejpozději v květnu 1492, protože jak již víme 19. května 1492 pohání jeho sestra Bedřicha z Drnovic o oddělení ze statku. Stejně tak jako po jeho bratrovi **Janovi Klusáčkovi**, který ostatně zemřel téměř ve stejné době, po něm zůstali nejméně dvě děti. V době úmrtí otce byli nezletilí.

Uvedli jsme všechny důležité a dnes zjistitelné údaje, pokud možno přímou citací původních listin nebo záznamů, ze života čtyř sourozenců, kteří užívali přídomek **ze Zhoře** a žili ve druhé polovině 15. století v Čechách i na Jižní Moravě. Jeden nich - **Jan** - používal vedle přídomku ze Zhoře i příjmení **Klusáček**. Z jejich života víme pouze drobné zlomky. Víme, že patřili ve své době ke vzdělané vrstvě obyvatel, k drobné úřednické šlechtě, která zabezpečovala správu majetku vyšší šlechty - pánů. **Jan** byl dlouhou dobu vrchním hejtmanem, dnes bychom snad mohli říci ředitelem, rozsáhlého panství³².

Jak se vyvíjel život obou sester nevíme. Jedna z nich byla provdána, druhá patrně nikoliv. Oba bratři byli ženatí, oba ovdověli a oba měli nejméně 2 děti, které když zemřeli otcové nebyli ještě zletilí a byl jim stanoven podle tehdejších zvyklostí poručník.

V dalších pramenech se informace o jejich dětech neobjevují. Je tedy více než pravděpodobné, že potomci obou bratrů nestabilizovali své místo mezi šlechtou, ale že naopak přešli do stavu poddanského a stali se z nich sedláci či měšťané.

Zajímala nás tato otázka především ve vztahu k příjmení **Klusáček**. *Historie³³ této rodiny se zatím uzavírá v pramenech rokem 1492. Po více než 100 let není o tomto příjmení zmínka. V roce 1602 však nacházíme jakéhosi **Pavla Klusáčka** v Přibyslavi. Kupuje dům od své tchýně³⁴ Maruše Rosipalové. A zřejmě jeho vnuk **František Klusáček** je doložen k roku 1642 v berní roli. Ve stejné době ve vsi Hrbov v Čechách, ale pouze přes dva katastry vzdálené od Zhoře, žije poměrně bohatý sedlák **Jakub Klusáček**. Jakub zemřel v roce 1694, jak dokládají matriky a narodil se někdy kolem roku 1615-1620. Děti **Jana Klusáčka** se narodili někdy kolem let 1475-1480 a mohli se dožít bezpečně roku 1540. A tady se nám již životní data **Klusáčků** 15. a 16. století celkem nemálo přibližují k datům **Klusáčků** ze století 17., od kterých se již vedou záznamy až do současnosti.*

Je možné, že by se naznačeným způsobem udrželo celkem neobvyklé příjmení **Klusáček** až do dnešní doby? Nebo je to pouze náhoda, že se Klusáčkové objevují prakticky ve stejné oblasti. To jsou otázky na které bychom rádi našli odpověď, ale které již nepatří do tohoto příspěvku.

Dodatek

Spojení **Jana Klusáčka ze Zhoře** s oblastí Polenska je možné doložit i zajímavým zjištěním o postavení Jana z Radiměvsí, který zastupoval **Jana** v jeho sporu s nevlastní matkou Kunkou z Olešničky o věno, jak je uvedeno na 1. straně tohoto pojednání. V publikaci Kronika Přibyslavská, kterou sestavil dr. František Půža, vydané v Přibyslavi roku 1914 na str. 121 je citován zápis z Register přibyslavských o narovnání sporu dvou měšťanů o desátek pro borovský kostel. Jako přítomný při této úmluvě se kromě dalších uvádí i slovný panoš pan Jan z Radiměvsí, v té době, tj. roku 1464 úředník na Polné. Hypotéza o tom, že Jan nebo jeho potomci zakoupili v Hrbově (dnes součásti Polné) dvůr či grunt, na kterém jejich potomci hospodařili až do počátku padesátých let 20. století, kdy byl poslední hospodář František Klusáček vyhnán komunistickým režimem, se tak zdá zase o něco pravděpodobnější.

Tento článek jsem dokončil v roce 1988, revidoval dne 6. 5. 2001. Dodatek jsem doplnil dne 7. 11. 2009. Druhý dodatek (v textu vyznačen kursivou a neplatné formulace přesunuty do vysvětlivek) jsem doplnil 13. 11. 2011. Původní text byl publikován v časopise Heraldika a genealogie, 1988, roč. XXI /4, vydavatel Klub pro českou heraldiku a genealogii.

- ¹ Pilnáček Josef, Staromoravští rodové, 1972, Brno, Státní archiv Brno, str. 94, čl. 230, UK sign. 54 D35940
- ² Polensko. Kulturně politický sborník, ročník 1 až 4, Polná 1938-1941, UK 54 G 16252, ročník I, číslo 2, str. 17, 18.
- ³ Libri citationum et sententiarum seu. Knihy půhonné a nálezové, Edit: Tomus I. - VI. Vincentius Brandl, Brunae 1872-1895, Tomus VII. B. Bretholz, Brno 1911, UK sign. 54 H27521 dále jen „P“
- ⁴ „P“, Tomus IV., svazek 1., (4. sv. Brno) str. 141, článek 693
- ⁵ „P“, Tomus IV., svazek 1., str. 191, článek 179
- ⁶ „P“, Tomus IV., svazek 1., str. 212
- ⁷ Věno přinášela manželka do manželství. Věno jí však stále náleželo, manželovi pouze důchod z něj. Byl to jakýsi kapitál vložený do společného hospodářství, který se jí vracel, pokud manžela přežila. Bylo povinností manžela pojiřit tento kapitál i důchod z něj na některém vlastním majetku. Manžel po obdržení věna vydal osobě od níž „věno“ dostal (otce, poručníka) list, ve kterém potvrzoval jeho příjem a slíbil, že nebude požadovat více než dostal. Do čtyř neděl poté měl povinnost vyhotovit věnný list. Zpravidla šest ručitelů (příjemců) jako rukojmí ručilo vedle manžela svým majetkem, že ustanovení uvedená v tomto listě budou splněna. Při nejbližším zasedání soudu pak byl obsah věnného listu zapsán do zemských desek. Nejvyšší komorník před tím přezkoušel, zda se jedná o deskový statek, zjistil jeho výnos a ocenil statek desetinásobkem výnosu. Převyšovala-li cena statku sumu zapisovanou jako věno, mohl povolit vklad věna. Manžel mohl manželce přilepšit zápisem nadvěna, tedy připsat jí více než složila (zkrácený výklad z úvodu k edici Moravské zemské desky).
- ⁸ Die Landtafel des Markgrathums Mährens - Brüner Cuda (Moravské zemské desky z let 1348-1466), Petr Ritter von Chlumecky, Joseph Chytil, Carl Demuth, A.R. von Wolfskorn, Brno 1856, UK 22A284 (příruční knihovna ve studovně rukopisů) str. 414, čl. 38. K tomu též: Černý František, Ukazatel jmen k latinským zemským deskám brněnským, UK 54 2242/2
- ⁹ „P“ Tomus IV, svazek 1. (Brno 4. svazek), str. 216, čl. 924
- ¹⁰ Ze starých letopisů českých, Svoboda, Praha 1980, str. 196
- ¹¹ potok Starečka, přítok řeky Jihlavy jižně od Třebíče
- ¹² Strážná Hora nad Třebíčí
- ¹³ Sedláček August, Hrady, zámky a tvrze České, Praha 1899, díl I., str. 8, UK 54 81645
- ¹⁴ Archiv český, čili staré písemné památky české i moravské, edice, díl XXII., str. 23, (List byl vepsán kolem roku 1600 do Litomyšlské městské knihy smluv, fol. 46B)
- ¹⁵ Glosář pro rodopisce a kronikáře, Elznic Václav, GHS Praha, 1978, str. 77, heslo panoše
- ¹⁶ Sedláček August, Českomoravská heraldika, II. část, Praha 1925, str. 273, UK 54 D 2639, reedice ARGO, Praha 1997
- ¹⁷ Moravské zemské desky, kraj brněnský, II. svazek z let 1480 - 1566, vydal Tomáš Kalina, Praha 1950, str. 13, čl. 97
- ¹⁸ „P“ Tomus V. str. 120, čl. 500
- ¹⁹ „P“ Tomus VI. str. 252, čl. 1517
- ²⁰ „P“ Tomus V., část 1., str. 250, čl. 936
- ²¹ „P“ Tomus V., část 2., str. 315, čl. 279
- ²² „P“ Tomus V., část 2., str. 437, čl. 205
- ²³ „P“ Tomus VI., str. 277, čl. 1671
- ²⁴ Moravské zemské desky, kraj brněnský, II. svazek z let 1480 - 1566, vydal Tomáš Kalina, Praha 1950 (dále jen „D“), str. 9, čl. 54
- ²⁵ „P“ Tomus V, str. 150, čl. 893, 894
- ²⁶ Selský archiv, ročník 1909, Listinář str. 228, čl. 522
- ²⁷ Tento odstavec zněl původně takto: Zde se Jiřík jmenuje po Sebranicích, což však není jiným pramenem potvrzeno. Na Sebranicích však zcela prokazatelně seděl Jan Klusáček, který navíc měl prokazatelné styky s výše uvedeným Albrechtem z Boskovic. Je tedy možné, že došlo k chybnému čtení při přepisu listu nebo snad, že opravdu i Jiřík přesídlil na sklonku života na Sebranice.
- ²⁸ zemského soudu se zúčastnil Jan Filipec, biskup Varadínský a Olomoucký, kancléř krále Matyáše, Antonín Kalous, Acta Universitatis Palackianae Olomouensis, Historica 34-2008 – Itineář Jana Filipce
- ²⁹ „P“ Tomus V. str. 20, čl. 110
- ³⁰ Hainburg an der Donau je město v Rakousku v okrese Bruck an der Leitha ve spolkové zemi Dolní Rakousko. Je to nejuvýchodnější rakouské město, které s nachází v spádové oblasti Bratislavy, Leží u Dunaj, přičemž centrum města je od Bratislavského hradu vzdušnou čarou vzdáleno asi 12 km západním směrem, od Děvínského hradu jen 4 km jihozápadně
- ³¹ Panoše Jiřík ze Zhoře a na Gotvrdovicích se uvádí jako svědek v listě Anny z Valdštejna o postoupení Židlochovic a je datovaný 16. října 1482 na Židlochovicích a vložen do desk zemských „D“, str. 62 čl. 225
- ³² Původní formulace konce tohoto odstavce, která byla překonána novým zjištěním: „Oba bratři vlastnili drobné statky, jak vyplývá z pramenů, před smrtí je prodali. Nevíme důvod, je však zajímavé, že prodej Zhoře **Janem** v roce 1480 téměř navazuje na koupi Kotvrdovic **Jiříkem**. Statek Sebranice, kde **Jan** působil patrně jako nájemce byl asi místem pobytu jeho dětí, rozhodně jej však nezdědili.
- ³³ Původní znění této pasáže: „Historie této rodiny se uzavírá v pramenech rokem 1492. Po více než 150 let není o tomto příjmení zmínka. Avšak v Berní ruce z roku 1642 zjišťujeme, že ...“
- ³⁴ Knihy aneb registra městská v nichž se zapisují smlouvy a trhy domovní a gruntovní, Přibyslav, sign. 6, č. inv. 38, založena 1571 (zápisy do roku 1694), folio 220